

Represija nad braniteljima/braniteljima ljudskih prava

Napadi na Žene u crnom:

Maj 2016. – Avgust 2016.

Dosije br. 7

Žene u crnom su aktivistička grupa i mreža feminističko-antimilitarističke orijentacije, koju čine žene različite generacijske i etničke pripadnosti, obrazovnog nivoa, socijalnog statusa, životnih stilova i seksualnih izbora. Žene u crnom su osnovane 9. oktobra 1991. u Beogradu.

Od početka rada Žena u crnom (1991.) suočavaju se sa raznim vidovima represije, kako do strane državnih tako i ne-državnih aktera.

Od samog početka rada do sada, veoma često smo bile i sada smo mete napada zbog naših zalaganja za ljudska prava drugih i različitih (u etničkom, političkom, seksualnom pogledu). Međutim, kao ženska mirovna grupa najviše problema smo imale zbog našeg insistiranja na svim nivoima odgovornosti za rat i ratne zločine počinjene u naše ime.

Talas nasilja prema aktivistkinjama/aktivistima je značajno intenziviran od 2014. godine.

Da podsetimo: portparol protivterorističke jedinice MUP-a Radomir Počuča pozvao je (25. 03. 2014.) na svom fejsbuk profilu huligane da se obračunaju sa Ženama u crnom, nakon što smo obeležile 15 godina od ratnih zločina srpskih snaga nad kosovskim Albancima.

Ultrad desnicaški pokret „Srbski sabor Zavetnici” održao je protest u znak podrške Radomiru Počuči, a protiv Žena u crnom, u blizini prostorija „Žena u crnom”.

Policija je zloupotrebila slobodu okupljanja, time što je dala dozvolu za protest čiji je motiv odbrana pozivanja na nasilje. To je izazvalo strah i nesigurnosti, kako za aktivistkinje ŽuC-a, tako i za stanare zgrade u kojoj se nalaze prostorije ŽuC-a, a sa kojima inače imamo veoma korektne odnose od kada smo u tom istom prostoru (1997.). Prekomerna policijska ovlašćenja (maltretiranja stanara od strane policije tokom održavanja protesta) izazvala su ogorčenost jednog dela stanara i podstakla njihovu peticiju za iseljenje ŽuC-a, koja je još uvek u toku. To dodatno pojačava društvenu isključenost, straha, nebezbednost i naravno, nastavak medijske hajke (pre svega preko društvenih mreža) protiv aktivistkinja ŽuC-a.

Na svom fejsbuk profilu Boris Knežević (pravo ime Boris Hasanović) napisao je 29. marta, a o čemu smo obavestene od strane policije 13. maja 2014.: „Pozivam svu braću da gde god vide one kurve u crnom da ih odmah linčuju i spale!!! Pravda za Počuču”, itd. a pojavilo se stotine pretnji i uvredljivih komentara, kao direktna posledica javnog linča na koji je pozvao R. Počuča.

Povodom 19 godišnjice genocida u Srebrenici, Žene u crnom i učesnici/e inicijative „Mirovni aktivizam - aktivistički biciklizam- Srebrenica 2014” organizovali su 08. 07. 2014. na glavnom gradskom trgu u Valjevu, u crnini i ćutanju, mirovnu akciju „Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici”. Od samog početka akcije grupa muškaraca koji su nosili majice sa natpisom „Četnici Valjeva” kao i majice sa slikama Ratka Mladića (optuženog za genocid u Srebrenici a protiv kojeg se trenutno vodi sudski postupak na Haškom tribunalu) upućivala je nacionalističko-militarističke-mizogine uvrede i pretnje, „divljačkim vikanjem, psovanjem, pljuvanjem, bacajući jaja na aktivistkinje i aktiviste. Istovremeno se atmosfera mržnje usijavala, i oni su postajali sve brutalniji, dok na kraju nije stvorena nesumnjiva atmosfera linča. Kako se povećavao broj pripadnika profašističke grupe, povećavao se i broj policajaca koji su obezbeđivali skup”. Međutim, policija nije uspela da spreči probijanje kordona od strane profašističke grupe i prilikom napada u atmosferi lična i poziva na uništenje, povređene/i su: Staša Zajović, Ljiljana Radovanović, Miloš Urošević i Dejan Gašić.¹

1 Saopštenje Žena u crnom, 9. jul 2014.

Policija je na kraju uspela da evakuise aktiviste/kinje, a iz bezbednosnih razloga sve učesnice/i akcije pod policijskom pratnjom vratili u Beograd. Premda je ranije bilo planirano da biciklisti/kinje prenoće u Valjevu, a potom nastave biciklističku mirovnu turu ka Srebrenici, akcija je nastavljena narednog dana, nešto izmenjene trase. "Mirovni aktivizam - aktivistički biciklizam- Srebrenica 2014" akcija je organizovana po drugi put ove godine: iz Beograda je krenulo devet biciklista i biciklistkinja. Učesnice i učesnici ovog biciklističkog pohoda želeli su da podsete stanovnike/ce zapadne Srbije i Podrinja na ulogu Srbije u ratu u Bosni i Hercegovini. Tokom rata u Bosni i Hercegovini pomenuto područje je služilo često kao logistička podrška za pohode raznih vojnih i paravojnih formacija koje su ratovala na teritoriji Bosne i Hercegovine² Valja napomenuti da su Žene u crnom i pored napada i pretnji realizovale sve planirane aktivnosti u okviru obeležavanja 19 godišnjice genocida u Srebrenici.

Dana 22.07.2014, oko 14h na autobuskoj stanici, u blizini glavne pošte (kod cvečare "Jelena") u Zemunu, crnomanjasti, visoki, korpulentni muškarac, između 30 do 40 godina, tokom par minuta, upućivao je Staši Zajović neprekidno uvrede i pretnje: "Znam ja tebe, ti si Staša Zajović iz Žena u crnom. I da znaš, nema ti mesta u Srbiji". Na njeno pitanje: "Ko ste vi?" nije odgovorio i nastavio je: "Plašiš li se za svoju sigurnost? Za sigurnost tvoje familije? Morala bi se plašiti, jer ti mrziš Srbe i radiš za Muslimane... I da znaš, neću ti reći ime. Mi smo nevidljivi, mi dolazimo iz mraka i radimo po mraku, nas ima svuda... Nećete braniti američki komandosi..."³

Dana 08.03.2016. održan je Marš, povodom Međunarodnog dana žena. Prilikom dolaska na Trg Republike, gde su se okupljali učesnici marša, grupa aktivistkinja i aktivista ŽUC-a je napadnuta od strane jednog muškarca kod podzemnog prolaza na Zelenom vencu. Nakon upućenih uvreda i pretnji, on je napao aktivistkinju Ljiljanu Radovanović koja je nosila zastavu duginih boja "Pace", odgurnuo je i oteo joj zastavu, a zatim pobjegao.⁴

Aktivisti i aktivistkinje Žena u crnom su već godinama aktivni u pružanju pomoći i solidarnosti sa izbeglicama i migrantima sa Bliskog istoka i iz Afrike. Tokom tih aktivnosti, a posebno od eskaliranja izbegličke krize u proleće 2015., oni su predmet diskriminacije od strane državnih organa, a posebno Komesarijata za izbeglice Republike Srbije, koji značajno otežava aktivistički rad. Aktivistima i aktivistkinjama ŽUC-a je putem uskraćivanja dozvola, onemogućen pristup zvaničnim izbegličkim centrima.^{5 6 7 8 9 10}

U dnevnim novinama „Politika“, u čijoj vlasničkoj strukturi je država dominantna, što se takođe odražava na uređivačku politiku, objavljena je

2 "Mirovni aktivizam – aktivistički biciklizam - Srebrenica 2014"

3 Iz informacije Staše Zajović, 22. jul 2014.

4 Izveštaj o napadu 08.03.2016.

5 Izveštaj-Poseta izbeglicama Preševo i Dimitrovgrad 15. i 16.01.2016.

6 Izveštaj-Poseta izbeglicama Dimitrovgrad 08.2.2016.

7 Izveštaj-Poseta izbeglicama Preševo 16.02.2016.

8 Izveštaj-Poseta izbeglicama Adaševci 25.03.2016.

9 Izveštaj-Poseta izbeglicama Adaševci 28.03.2016.

10 <http://www.slobodnaevropa.org/archive/news/latest/500/500.html?id=27691415>

serija tekstova koji su se bavili izvorima finansiranja nevladinih organizacija u Srbiji.^{11 12 13 14 15 16 17}Sadržajem ovih tekstova se navodilo da se nevladine organizacije, među kojima je navedena i Žene u crnom, finansiraju od strane sumnjivih organizacija iz inostranstva, iza kojih stoji CIA, da se novac troši u nepoznate svrhe i za ostvarivanje nepoznatih ciljeva.

U prethodnim izveštajima o ovim slučajevima (Dosije br.1, 2, 3, 4, 5, 6) prezentovane su činjenice o napadima, reakcije državnih organa, reakcije lokalnih i međunarodnih organizacija za ljudska prava, politički kontekst u kojem se dešava nasilje, itd..

U ovom Dosijeu/izveštaju dajemo pregled relevantnih činjenica kako o ovim slučajevima, tako i o drugim napadima na aktivistkinje i aktiviste ŽUC-a, o našoj bezbednosnoj situaciji, reakciji državnih organa, itd.

I Hronologija/pregled događaja

Napad tokom antifašističke akcije u Beogradu, 23. maj

Tokom antifašističkog protesta „*Ne rehabilitaciji!*“, ispred Višegsuda (Timočka 15) u Beogradu gde je održano drugo ročište za rehabilitaciju Milana Nedića, nacističkog kolaboranta. Kao šef srpske vlade za vreme nacističke okupacije u Drugom svetskom ratu. M. Nedić je odgovoran za holokaust i zločine nad antifašistima tokom Drugog svetskog rata. Žene u crnom su do sada pratile sva ročišta. Na protestu su bili istaknuti transparenti: „*Ne rehabilitaciji!*“, „*Stop fašizmu!*“, „*Antifašizam je moj izbor!*“, itd. Tokom protesta, pripadnici neonacističkih organizacija su neprekidno uzvikivali uvrede aktivistkinjama i aktivistima ŽUC-a (‘izdajnice, plaćenice, rugobe, lezbejke...’). Policija nije opomenula fašiste za govor mržnje – uvrede i pretnje Ženama u crnom, što ukazuje na klimu fašizacije u Srbiji, kako na nivou društva tako i države.

11 <http://www.politika.rs/scc/clanak/346224/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B6%D1%83-%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B8>

12 <http://www.politika.rs/scc/clanak/346286/%D0%9A%D0%BE-%D1%81%D1%83-%D0%BD%D0%B0%D1%98%D0%B2%D0%B5%D1%9B%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D1%81%D1%80-%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3-%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D0%B3-%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%88%D1%82%D0%B2%D0%B0>

13 <http://www.politika.rs/scc/clanak/347217/%D0%9D%D0%B0-%D0%B2%D0%B0%D1%88%D0%B5-%D1%83%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%83-%D0%B4%D0%B0-%D0%BE%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BC-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE-%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%98%D0%BA%D0%B0%D0%BC%D0%B0>

14 <http://www.politika.rs/scc/clanak/346224/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B6%D1%83-%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B8>

15 <http://www.politika.rs/scc/clanak/346224/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B6%D1%83-%D0%B4%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B8>

16 <http://www.politika.rs/scc/clanak/346286/%D0%9A%D0%BE-%D1%81%D1%83-%D0%BD%D0%B0%D1%98%D0%B2%D0%B5%D1%9B%D0%B8-%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D1%81%D1%80-%D0%BF%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3-%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%BD%D0%BE%D0%B3-%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%88%D1%82%D0%B2%D0%B0>

17 <http://www.politika.rs/scc/clanak/347217/%D0%9D%D0%B0-%D0%B2%D0%B0%D1%88%D0%B5-%D1%83%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%83-%D0%B4%D0%B0-%D0%BE%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BC-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE-%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%98%D0%BA%D0%B0%D0%BC%D0%B0>

Napad tokom akcije u Leskovcu 24.05.2016.

Dana 24.05.2016. godine u Leskovcu je održana feminističko-antimilitaristička akcija *“Sve za mir, znanje i obrazovanje, ništa za naoružanje”* povodom Međunarodnog dana ženskih akcija za mir i razoružanje, u organizaciji Žene za mir Leskovac i Žene u crnom, Beograd, uz podršku aktivistkinja Mreže Žena u crnom iz više gradova Srbije. U ovom mirovnom maršu učestvoje oko **50** osoba. Od samog početka akcije, grupe fašističke orijentacije neprekidno su vređali aktivistkinje uzvikujući seksističke, rasističke, nacionalističke, homofobične parole. Svo to vreme policija nije reagovala i pored toga što je naš skup bio uredno prijavljen.

Tokom celog trajanja akcije, grupa od 15-20 ljudi provocirala i pretila učesnicima akcije. Učesnici su više puta gađani jajima, a tom prilikom su pogođeni aktivisti Miloš Urošević i Jelena Memet, koja je pogođena u glavu. Skup je obezbeđivalo oko 10 pripadnika policije, koji nisu reagovali na upućene uvrede i pretnje učesnicima skupa. Kasnije smo došli do podatka da većina napadačapripada ekstremno desničarskoj organizaciji „Dveri”.¹⁸

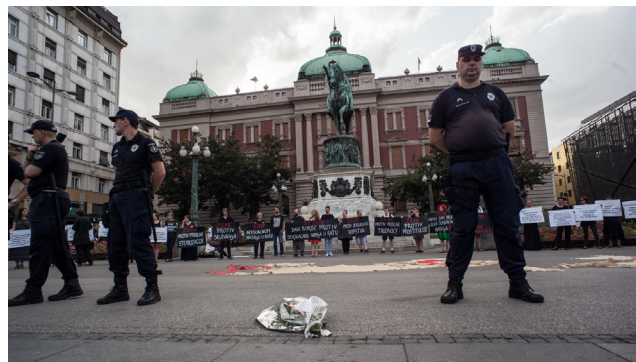

Pretnje aktivistkinji Zoe Gudović

Dana 25.05.2016. u Beogradu je održan protesni skup u organizaciji „Ne da(vi)mo Beograd”. Na njemu je govorila i aktivistkinja Zoe Gudović. Tokom govora ona je osudila napad na učesnike skupa u Leskovcu, koji se prethodnog dana dogodio. Nakon ovog govora, ona je dobila brojne pretnje preko društvenih mreža, a jedna od glavnih „zamerki” onih koji su pretili, je njeno pominjanje Žena u crnom.

Napad tokom akcije u Beogradu 17. 06. 2016.

Dana 17.06.2016. u Beogradu, na Trgu Republike, održana je akcija *„Pamtimo žene silovane u ratu”*, u organizaciji Žena u crnom, a povodom obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u sukobima. Tom prilikom je više lica, od kojih su neki pripadnici ekstremno-desničarske organizacije *„Zavetnici”* i koji su od ranije poznati po napadima na aktiviste Žena u crnom, pretnjama i uvredama je ometala skup. Jedan od napadača je prilazio svim učesnicama i učesnicima skupa i iz blizine ih pojedinačno fotografisao. Među napadačima je bio i Nemanja Ristić, koji je već osuđivan za najteža krivična dela (između ostalog i ubistvo) i protiv koga su podnošene brojne krivične prijave za ugrožavanje bezbednosti. Tokom skupa, napadači su ispred aktivista i aktivistkinja postavili venac, na kome je pisalo „pokoj vam duši”. Policija koja je obezbeđivala skup, nije reagovala na ove postupke.¹⁹

Obstrukcija policije nad aktivistkinjama i aktivistima Žena u crnom, 11. jula 2016.

Dana 11. jula 2016. komemoraciji povodom 21 godišnjice genocida u Srebrenici je prisustvovalo trideset aktivista/kinja Mreže Žena u crnom iz cele Srbije.

Na povratku, tokom celog putovanja kroz Srbiju, Žene u crnom su bile praćene jakim policijskim obezbeđenjem, koje je vršilo brojne opstrukcije (ne dozvoljavajući vozaču autobusa da vozi propisanom brzinom, čestim i nepotrebnim zaustavljanjem, itd.). Budući da smo planirale da obavezno učestvujemo na komemorativnom skupu - obeležavanju genocida u Srebrenici, ispred Skupštine Srbije (u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava uz podršku ŽUC-a) a sa početkom u 20h, bile smo onemogućene. Bilo je vidljivo da se radi o unapred smišljenoj opstrukciji. To je način na koji policijske strukture u Srbiji iscrpljuju i ponižavaju aktivistkinje Žena u crnom onemogavajući tako naš politički angažman. Ovakav vid „zaštite” to jest militarizacije slu-

18 Beležka o protestu od 24.05.2016.

19 Beležka o protestu od 17.06.2016.

ži prvenstveno služi kao strategija iscrpljivanja i iznurivanja, obeshrabrivanja, odvrćanja od budućih aktivnosti, zastrašivanja... Ukratko, ućutkivanju kritičkih glasova protiv vladajućeg režima, pre svega u vezi sa odgovornošću za rat i ratne zločine.

Represija i diskriminacija nad aktivistima tokom posete izbeglicama

Praksa državnih organa da svojim postupcima otežavaju aktivnosti i diskriminišu aktiviste Žena u crnom, tokom akcija solidarnosti sa izbeglicama je nastavljena. Aktivistima i aktivistkinjama ŽUC-a i dalje nije dozvoljeno da posete niti jedan izbeglički kamp. Iako već skoro godinu dana tražimo dozvolu za posetu, nikada nam nije odobrena. Često su odgovori bili konfuzni, Komesarijat za izbeglice, nas je upućivao na Crveni krst, Crveni Krst na Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalnu zaštitu...Kada smo odbijani, nikada nismo dobili obrazloženje, jedan od uobičajenih odgovora, dobijen od Komesarijata za izbeglice 23.05.2016.: „Svakako, u ovom trenutku nismo u mogućnosti da damo odobrenje, te Vas molim da posetu odložite“..Dana 26.06.2016. prilikom posete izbeglicama na granici sa Mađarskom, aktivisti i aktivistkinje ŽUC-a su delili izbeglicama vodu i voće. Iako su bili na 200 metara od oficijelnog izbegličkog kampa, na javnoj površini, koja ne podleže nikakvim restrikcijama, prišli su im službenici Komesarijata za izbeglice. Pitali su ih šta tu rade, ko su oni, iz koje organizacije... fotografisali su ih, kao i registraciju kola, a zatim su rekli da će zvati policiju. Zbog njihove agresivnosti, ali i odgovornosti prema izbeglicama, da njih ne bi stavili u loš položaj, aktivisti i aktivistkinje ŽUC-a su se povukle, iako je jedino „krivično delo“ koje su počinili, davanje vode žednim ljudima na 35 stepeni.

II Pravne mere zaštite koje su preduzele Žene u crnom i Komitet pravika za ljudska prava/Jukom

Pokrenute su sledeće radnje radi utvrđivanja odgovornosti državnih organa za nasilje nad ŽUC-om, a u pravcu pravne zaštite:

1. Dopis Višem sudu u Beogradu od 29.06.2016.²⁰
2. Dopis Višem javnom tužilaštvu u Valjevu od 01.06.2016.²¹
3. Uvid u spise slučaja „Valjevo“ u Višem javnom tužilaštvu u Valjevu, 13.06.2016.²²
4. Krivična prijava protiv Marka Cakića i drugih N.N. lica od 09.06.2016.²³
5. Krivična prijava protiv Nemanje Ristića i drugih N.N. lica od 24.06.2016.²⁴
6. Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja PU Beograd od 29.07.2016.²⁵
7. Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja PU Leskovac od 29.07.2016.²⁶
8. Dopis Osnovnom javnom tužilaštvu u Leskovcu od 29.07.2016.²⁷
9. Dopis Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu od 29.07.2016.²⁸

20 Dopis Višem sudu u Beogradu od 29.06.2016.

21 Dopis Višem javnom tužilaštvu u Valjevu od 01.06.2016.

22 Poseta Višem javnom tužilaštvu u Valjevu od 13.06.2016.

23 Krivična prijava protiv Marka Cakića i drugih N.N. lica od 09.06.2016.

24 Krivična prijava protiv Nemanje Ristića i drugih N.N. lica od 24.06.2016.

25 Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja PU Beograd od 29.07.2016.

26 Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja PU Leskovac od 29.07.2016.

27 Dopis Osnovnom javnom tužilaštvu u Leskovcu od 29.07.2016.

28 Dopis Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu od 29.07.2016.

Pravni tim Yucom-a, kao i drugi pravni eksperti/kinje i aktivistkinje Žena u crnom su u stalnoj komunikaciji u vezi sa pravnim lekovima i postupcima koje treba preduzeti u narednom periodu u vezi sa odgovornošću države, komunikaciji sa međunarodnim organizacijama i institucijama, kao i daljem razvijanju strategije otpora, uzajamne podrške...

III Mere koje je preduzela država povodom napada

Slučaj Počuča

Tokom perioda izveštavanja, održana su dva ročišta u postupku protiv okrivljenog Radomira Počuče. Na ročištu održanom 19. 05. 2016. godine, saslušan je okrivljeni Počuča. Okrivljeni se na početku izjasnio da razume za šta je optužen i da se izjašnjava da nije kriv. U svojoj odbrani izneo je brojne navode, koji nemaju veze sa predmetom krivičnog dela za koje mu se sudi, govoreći o radu nevladinih organizacija, ratu na Kosovu itd. Sutkinja Tatjana Sretenović je tokom čitavog ročišta imala nadmen i argontan odnos prema tužiocu i punomoćnici oštećenih. Sa druge strane nije reagovala na neprimerene gestikulacije i dobacivanja advokata okrivljenog. Nakon pitanja punomoćnice oštećenih okrivljenom da pojasni šta znači njegova izjava koja je i predmet ovog krivičnog postupka, „...dati po pički“, sutkinja je neprimereno reagovala, smejući se, u čemu joj se pridružio i advokat okrivljenog. Kroz smeh je diktirala navedeno pitanje u zapisnik. Uzevši u obzir da navedena izjava u smislu predmetnog krivičnog dela predstavlja pretnju da će se napasti na život ili telo oštećenih (čl 138. stav 1 KZ), navedeno ponašanje sutkinje predstavlja uvredu za oštećene, kao i elementarno nepoštovanje suda. U odgovoru na navedeno pitanje, okrivljeni je dao odgovor, da za njega taj izraz znači „podeliti par šamara“, što se može protumačiti i kao implicitno priznanje da je svojom izjavom pozivao na „napad na život ili telo oštećenih“ u smislu čl. 138. stav 1 KZ. Na ovo ročište je okrivljeni Počuča došao u pratnji 7-8 osoba, od kojih su neke nosile uniforme. Jedna od osoba koje su bile u njegovoj pratnji je i nemanja Ristić, osuđivan za najteža krivična dela, između ostalog i za ubistvo, a protiv koga su se vodili brojni postupci za ugrožavanje sigurnosti. Mesec dana nakon ročišta Nemanja Ristić je sa grupom osoba došao na skup Žena u crnom i pretnjama i uvredama ga ometao, zbog čega je protiv njega podneta krivična prijava. O svim ovim događajima dopisom je obavestena sutkinja Sretenović, ali se ona nije ni na koji način izjasnila, niti nekim gestom uverila oštećene da će slobodno moći da daju svoj iskaz na narednom ročištu.²⁹ Na ročištu održanom 19. 07. 2016. saslušane su oštećene Staša Zajović, Ljiljana Radovanović i Violeta Đikanović. Sutkinja je prilikom ispitivanja imala vidljivo neprijateljski stav prema oštećenima. Prilikom davanja iskaza Ljiljane Radovanović, ona je pomenula jedan protest, koji se održavao „povodom godišnjice genocida u Srebrenici“. Sutkinja je insistirala da se u zapisnik unese „godišnjica zločina u Srebrenici“. Sledeće ročište je zakazano za 6. oktobar 2016.

Slučaj Valjevo

Nakon skoro dve godine „ćutanja“ i ne odgovaranja na dopise Žena u crnom u vezi sa informacijama o tome dokle je stigao postupak, Više javno tužilaštvo u Valjevu je odobrilo, da se izvrši uvid u spise predmeta. Uvidom u spise predmeta utvrđeno je sledeće: Više javno tužilaštvo u Valjevu je nakon sprovedenih istražnih radnji, ispitivanja osumnjičenih, oštećenih i svedoka dana 16. 03. 2015. godine, podnelo Višem sudu u Valjevu, optužni predlog protiv Aleksandra Boškovića, Marka Boškovića, Mališe Milutinovića i Ivana Mijailovića zbog izvršenja krivičnog dela Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti iz čl. 317 st.2 KZ, kao i protiv Nenada Davidovića, Darka Mitrovića, Aleksandra Mijailovića i Matije Stojanca zbog izvršenja krivičnog dela Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti iz člana 317 st.1 KZ.

Viši sud u Valjevu je Rešenjem K.br. 11/15 od 20.05.2015., koje je doneo sudija Mitar Đenisić, odbio optužni predlog iz razloga: „...oštećeni nisu pripadnici bošnjačkog naroda ili muslimani, te ne može biti govora o krivičnom delu iz čl. 317 st. 1 i st. 2 KZ“. Više javno tužilaštvo je uputilo žalbu na ovo rešenje Apelacionom sudu u Beogradu, koji je Rešenjem Kž. 2 1166/15 od 29.06.2015. odbio žalbu, kao neosnovanu. Predsednica veća je bila sutkinja Olivera Anđelković. Dana 31. 03. 2016. godine Više javno tužilaštvo iz Valjeva je nakon sprovedenih istražnih radnji, novog ispitivanja osumnjičenih, oštećenih i svedoka, podnelo Višem sudu u Valjevu optužni predlog protiv Darka Mitrovića, Aleksandra Mijailovića, Matije Stojanca, Aleksandra Boškovića, Marka Boškovića, Ivana Mijailovića i Mališe Milutinovića zbog izvršenja krivičnog dela Nasilničko ponašanje na sportskoj pri-

redbi ili javnom skupu iz čl. 344a KZ. Viši sud u Valjevu je Rešenjem K.br.24/16 od 25.05.2016. odbio optužni predlog iz razloga navedenih u čl. 338 st. 1 t. 2 ZKP, navodeći "...da je optužni predlog zasnovan na istom činjeničnom stanju, kao i prethodni optužni predlog za isti događaj, koji je već odbijen, da se radi o "presuđenoj stvari", te da iz tog razloga nije moguće ponovo voditi postupak". Ovo Rešenje je doneo sudija Mitar Đenišić, isti sudija koji je odbio i prvi optužni predlog. Dana 30. 05. 2016. godine, Više javno tužilaštvo u Valjevu je uputilo žalbu Apelacionom sudu u Beogradu na gore navedeno rešenje. Do početka septembra Apelacioni sud još uvek nije doneo odluku. U slučaju da potvrdi doneto rešenje, više neće biti moguće voditi nikakav postupak pred sudovima u Srbiji za navedeni događaj, počinioci će i faktički biti amnestirani.³⁰

Slučaj 8. martovski marš

Inspektori PU Beograd, nakon događaja i uzimanja izjava od oštećenih rekli da će na osnovu snimaka sigurnosnih kamera pronaći počinioca. Jednoj od aktivistkinja je i pokazan snimak sigurnosne kamere, na kojoj je ona prepoznala napadača. Rečeno joj je da će uskoro biti još snimaka i da će je obavestiti o tome. U neformalnom razgovoru sa inspektorom koji je radio na navedenom slučaju, saznali smo da je „prikupljeno više snimaka, ali da su svi lošeg kvaliteta i da nije moguće identifikovati počinioca“.

Slučaj Leskovac

Tokom skupa u Leskovcu 24. 05. 2016. policija nije ništa učinila da zaštiti učesnike skupa, od grupe napadača koji su od samog početka, do kraja skupa, koji je trajao skoro 2 sata bili u neposrednoj blizini učesnika skupa, čak se i mešajući sa učesnicima skupa, izgovarajući pretnje i uvrede učesnicima skupa. Na zahteve učesnika skupa da reaguje i zaštiti ih od maltretiranja, kao i da omogući da se uredno prijavljeni skup normalno odvija, policija nije reagovala. Nakon što su učesnici u više navrata gađani i pogođeni jajima, jedino što je policija uradila je da „požuruje“ učesnike skupa, da se što pre sklone sa javnog mesta. Na insistiranje aktivista da žele da podnesu krivičnu prijavu protiv lica koja su ometala skup i koja su ih gađala jajima, policijski službenici su nezainteresovano odgovorili, govoreći da ne vide razlog za podnošenje prijave. Na tvrdnje aktivistkinje Jelene Memet, koja je pogođena jajetom u nos, da ima bolove, oni su rekli da se ne vidi da je povređena. Na kraju su uzeli broj telefona Staše Zajović i rekli joj da će je neko iz PU Leskovac pozvati, da bi dali izjavu i podneli krivičnu prijavu. Nakon više od dve nedelje čekanja, niko nije pozvao, te su Žene u crnom 09.06.2016. podnale krivičnu prijavu Osnovnom javnom tužilaštvu u Leskovcu protiv Marka Cakića, koji je u međuvremenu identifikovan, kao kolovođa te grupe i drugih N.N. lica za krivično delo sprečavanja javnog skupa. Uz krivičnu prijavu su podnete i fotografije, kao i video zapis celog skupa, na kome se jasno vide počinioci i njihovi postupci. Na zahtev Žena u crnom da im se po Zakonu o dostupnosti informacija od javnog značaja dostave policijski izveštaji o navedenim događajima od 24. 05. 2016., PU Leskovac je dostavila službene beleške policijskih službenika koji su radili na obezbeđenju skupa. Od svih događaja, pretnji, uvreda i drugih ometanja skupa, policijski službenici su videli samo da je „iz nepoznatog pravca doletelo nekoliko jaja“, kao i da „nisu mogli utvrditi ko je bacio jaja“.³¹ Na dopis Osnovnom javnom tužilaštvu u Leskovcu, da nas obavesti o radnjama koje su preduzete povodom krivične prijave od 09. 06. 2016., ni nakon mesec dana nije stigao nikakav odgovor.

30 Izveštaj o uvidu u spise predmeta "Valjevo" od 13.06.2016.

31 Službena beleška od 24.05.2016.

Slučaj Nemanja Ristić

Tokom dešavanja na navedenom skupu, policijski službenici nisu reagovali na postupke grupe lica, za koje smo kasnije utvrdili da deo njih pripada ekstremno-desničarskoj organizaciji „Zavetnici“. Neki od policajaca su se čak i pozdravili i rukovali sa nekima iz te grupe. U pitanju je grupa ljudi koja podržava i okrivljenog Radomira Počuču i prisustvuje ročištima u postupku koji se vodi protiv njega. O Nemanji Ristiću smo već naveli neke od činjenica u prethodnim delovima ovog izveštaja. Krivična prijava za krivična dela ugrožavanja sigurnosti i sprečavanja javnog skupa je podneta 24.06.2016. Prvom osnovnom javnom tužilaštvu u Beogradu, tom prilikom su priložene i fotografije sa skupa, na kojoj se vide počinioci, kao i Nemanja Ristić u trenutku kada sa N.N. ženskom osobom postavlja ispred učesnika skupa venac sa porukom „pokoј vam duši“. Dana 29.07.2016. podnet zahtev PU Beograd da nam dostavi policijske izveštaje o navedenom događaju, kao i da nas obavesti o preduzetim radnjama u vezi sa tim događajem. Istog dana je upućen zahtev Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, da nas obaveste o radnjama koje su preduzeli povodom krivične prijave koju smo podneli. Do početka septembra, još uvek nismo dobili odgovore.

IV Politički kontekst

Suspenzija pravne države

U periodu izveštavanja došlo je do značajnog pogoršanja u pogledu vladavine prava, odnosno, bolje rečeno, pravo stanje je postalo očiglednije. Iz prethodnih delova izveštaja se vidi, kako je u Srbiji, moguće izbeći krivičnu odgovornost za fizički napad na građane i policiju, iako postoji desetina svedoka, kao i video snimak celokupnog događaja (slučaj „Valjevo“). Krajem aprila 2016. godine, grupa još uvek nepoznatih osoba je pod okriljem noći, porušila nekoliko objekata u blizini autobuske stanice u Beogradu. Tom prilikom su privremeno lišili slobode nekoliko građana koji su se našli u ili u blizini tih objekata. Takođe su im bili oduzeti mobilni telefoni, a nekima su trajno oduzeta njihova imovina. Ono što je najopasnije u navedenom slučaju je da policija, kao ni komunalna policija nisu reagovali na pozive građana u pomoć, što je nedvosmisleno utvrđeno Izveštajem zaštitnika građana o ovom događaju. I pored toga što se događaj desio u centru Beograda, što je u njemu učesvovalo desetina počinitelaca, više građevinskih mašina, i pored očiglednog odbijanja policije da reaguje, za šta sigurno postoji nečija naredba, tužilaštvo ni nakon više od 4 meseca nije uspelo ništa da utvrdi. Sa druge strane, isto to Tužilaštvo je pokrenulo postupak i promptno u roku od nekoliko sati ispitalo aktivistu Inicijative „Ne da(vi)mo Beograd“, za navodni napad na policajca, tokom protesta ispred Skupštine grada 19.07.2016.. Najgore u svemu je što nikakvog napada nije ni bilo. Sam događaj je snimalo desetina kamera i ni na jednom snimku se ne vidi nikakav napad. Sve ovo pokazuje, da je Tužilaštvo pod totalnom kontrolom vlasti u Srbiji i da služi kao sredstvo obračuna sa onima koji kritikuju vlast, kao i brana od bilo kakve odgovornosti vlasti i njima bliskih osoba.

Eskalacija nacionalističke retorike

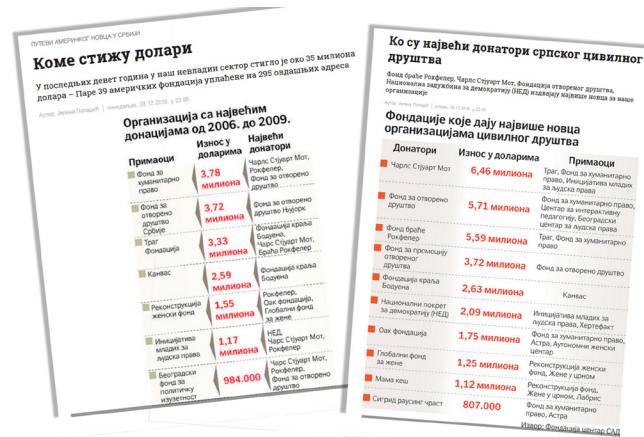
Prethodni period je obeležila i kulminacija nacionalističke retorike u regionu, u čemu vodeću ulogu imaju vladajući političari u Srbiji. Vladajuća politička elita, koja je i sama bila deo zločinačke politike devedesetih godina, otklonila je svaku sumnju, da su se njihovi stavovi promenili u odnosu na devedesete godine. Zapanjujuće je kako olako i neodgovorno predstavnici vlasti daju zapaljive izjave, kako koriste „ratnu“ retoriku, a sve zarad sticanja sitnih političkih poena i skretanja pažnje sa pravih problema, sa kojima se suočavaju građani.

Napadi na NVO sektor u Srbiji

Proces kontinuirane difamacije NVO u Srbiji traje godinama. I ovaj proces u poslednjem periodu doživljava kulminaciju. Usled straha od nezavisnih i autonomnih pokreta i inicijativa, koje nisu pod kontrolom vlasti i koje hrabro i precizno ukazuju na zloupotrebe i kriminal vlasti, kao što je inicijativa „Ne da(vi)mo Beograd“, koja je uspela da oko svojih ideja i ciljeva okupi više desetina hiljada građana na protestima, vlast je preko svojih medija krenula u besramnu kampanju protiv organizacija i pojedinaca koji se opravdano ili neopravdano povezuju sa Inicijativom „Ne da(vi)mo Beograd“. Besmislenim lažima o milionima evra i dolara koje organizacije i aktivisti dobijaju za „destabilizaciju Srbije“, o „nalozima“ koje dobijaju od CIA-e da „izazovu rat u Srbiji“, vlast preko svojih medija, targetira aktiviste i aktivistkinje i dovodi ih u krajnje opasan položaj. Može se reći da je trenutno u Srbiji vlast na samo jedan korak od otvorenog fizičkog nasilja prema onima koji je kritikuju.

Represija državnih organa nad izbeglicama sa Bliskog i Srednjeg Istoka

U periodu izveštavanja došlo je do pogoršanja položaja izbeglica, kao i do prvih slučajeva organizovanog nasilja od strane države, odnosno policije prema izbeglicama. U poslednjih mesec dana policija i Komesarijat za izbeglice su počeli da pored pretnji hapšenjem i deportovanjem, koriste i fizičku silu, kako bi izbeglice oterali iz parkova kod autobuske stanice i ekonomskog Fakulteta i smestili ih u izbeglički kamp u Krnjači. O uslovima u tom kampu, dovoljno govori činjenica da izbeglice odlučuju da spavaju na otvorenom, po napuštenim skladištima, pre nego da „osete gostoprimstvo“ komesarijata za izbeglice u centru u Krnjači.

Izveštaj sastavio: Mirko Medenica
Beograd, 02.09.2016.